

Список використаних джерел

1. Голод шагає по планеті [Електронний ресурс. Джерело доступу: <http://delo.ua/business/golod-shagaet-po-planete-152467/>]
2. Цілі в області розвитку [Електронний ресурс] : ФАО і вісім цілей розвитку, сформульованих в Декларації тисячоліття. Режим доступу: <http://www.fao.org/mdg/ru/>, вільний
3. Міжнародна торгівля [Електронний ресурс] : за даними Статистичного щорічника ФАО за 2010 рік. – ФАО statistical yearbook 2010. – Режим доступу: <http://www.fao.org/economic/ess/ess-publications/ess-yearbook/ess-yearbook2010/yearbook2010-trade/en/>, вільний
4. Сільськогосподарське виробництво [Електронний ресурс]: за даними Статистичного щорічника ФАО за 2010 рік. – ФАО statistical yearbook 2010. – Режим доступу: <http://www.fao.org/economic/ess/ess-publications/ess-yearbook/ess-yearbook2010/yearbook2010-production/en/>, вільний
5. Биотопливо – главная причина голода в мире [Електронний ресурс. Джерело доступу: <http://delo.ua/business/biotoplivo-glavnaja-prichina-g-155612/>]

Аннотація. Проаналізовані тенденції в мировому виробництві основних видів сільськогосподарської продукції і місце України в ній, проведено порівняння ролі агропромислового комплексу в економіці нашого державства і в цілому в світі (порівняння частки валової продукції сільського господарства в загальному об'ємі ВВП), а також проведено аналіз мирових тенденцій в забезпеченні продовольственої безпеки.

Ключевые слова: продовольствена безпека, продукти харчування, місце України, продовольствений кризис, продукція сільського господарства

Annotation. In the article tendencies in the world production of basic types of agricultural produce and place of Ukraine are analyzed in it, comparison of role of agroindustrial complex is conducted in the economy of our state and on the whole in the world (comparison of part of gross products of agriculture in the general volume of GDP), and also the analysis of world tendencies is conducted in providing of food safety.

Key words: food safety, food stuffs, place of Ukraine, food crisis, products of agriculture

УДК 633.1:332.365

Н.Л. Корженівська, кандидат економічних наук, доцент ПДАТУ

ОГЛЯД ДИНАМІКИ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Досліджується стан виробництва зернових культур, розглянуто їх динаміку, потребу та перспективні напрямки розвитку галузі. Встановлено основні чинники, що впливають на валові збори зерна у Тернопільській області.

Ключові слова: виробництво зерна, вплив факторів, економічна ефективність, зерно.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток зернового господарства відбувається на основі підвищення економічної ефективності виробництва зерна. За цих умов забезпечується збільшення валової і товарної продукції зернових культур, зміцнюється матеріально-технічна база галузі. Зерно є важливим експортним продуктом і має забезпечувати значні надходження валютних коштів державі. Адже в процесі зберігання зерно майже не втрачає своєї якості а, отже, придатне для створення державних резервів продуктів харчування та кормів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питаннями підвищення економічної ефективності виробництва зерна займається велика група науковців. Значний внесок у розвиток науки в галузі зернового виробництва, підвищення його економічної ефективності внесли С.С. Бакай, О.Г. Білозерцев, Ю.Д. Білик, В.І. Бойко, П.І. Гайдуцький, В.А. Кадієвський, М.Ю. Коденська, П.Т. Саблук, В.Ф. Сайко, В.П. Ситник, Л.М. Худолій, О.М. Шпичак, М.І. Щур і багато інших. Ними розроблені

стратегічні аспекти зміцнення зернового виробництва в країні, структурної перебудови галузі, підвищення економічної ефективності використання земельних, матеріально-технічних і трудових ресурсів, ціноутворення, формування і функціонування ринків зерна. Однак питання підвищення економічної ефективності виробництва зерна на рівні регіонів вимагають подальшого наукового обґрунтування і практичного вирішення.

Метою написання статті є аналіз сучасного стану зерновиробництва на прикладі Тернопільської області, визначення перспектив його розвитку та заходів щодо удосконалення виробництва з метою підвищення ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство є однією із найбільш важливих складових регіональної економіки. У цій галузі (включаючи мисливство та лісове господарство) створюється близько п'ятої частини валової доданої вартості всіх галузей економіки (2008 р. – 19,1%), зайнято більше четвертої частини працюючого населення. Із 1085,6 тис. осіб, які проживають на території області, сільське населення становить 56,7%. Питома вага сільського населення в працездатному віці складає 53,0% від усього працездатного населення області.

За обсягом валової продукції сільського господарства 2009 р. Тернопільщина посіла 19 місце в Україні. Займаючи 2,3% території держави, область виробила 3,0% валової продукції сільського господарства, у т.ч. рослинництва – 3,3%, тваринництва – 2,6%. 2009 р. всіма категоріями господарств одержано валової продукції 3105,0 млн. грн., що на 1,7% більше, ніж 2008 р. Наростили обсяги виробництва валової продукції сільського господарства проти 2008 р. господарства населення (на 3,1%), водночас у сільськогосподарських підприємствах відбулося її скорочення (на 0,7%). У структурі валової продукції сільського господарства 2009 р. найбільшу питому займали картопля і овоче-баштанні культури (27,8%), зернові (21,4%), вирощування худоби та птиці (15,4%), виробництво молока (14,2%). У виробництві валової продукції аграрних підприємств переважали зернові (44,6%) та технічні культури (34,3%); у господарствах населення – картопля і овоче-баштанні культури (41,2%), виробництво молока (20,5%) та вирощування худоби і птиці (18,9%). На 100 га сільськогосподарських угідь у всіх категоріях господарств 2009 р. одержано 322,1 тис. грн. валової продукції (на 48,2 тис. грн. більше, ніж по Україні загалом). У розрахунку на одну особу вироблено 2846 грн. валової продукції аграрного сектору. За цим показником 2009 р. Тернопільщина посіла 10 місце серед інших областей, залишивши далеко позаду сусідні Львівську (1713 грн.) та Івано-Франківську (1852 грн.) [1, с. 15].

Станом на 1 липня 2009 р. в області налічувалось 1108 сільськогосподарських підприємств (крім фермерських) з виробництва продукції або надання послуг у сільському господарстві, з них лише 506 (45,7%) агроформувань були діючими. Крім того, в області господарювало 614 фермерів. В аграрних підприємствах (включаючи фермерські), які займалися виробництвом сільськогосподарської продукції на 1 липня 2009 р., було в користуванні 521,7 тис. га сільськогосподарських угідь, що на 25,5 тис. га більше, ніж 2008 р. В області продовжують переважати невеликі господарства. 2009 р. 656 підприємств мали в обробітку менше як по 100 га землі кожне, зосередивши в себе 38,9% сільгоспугідь (від їх загальної площі в сільськогосподарських підприємствах).

Ринкові відносини та глобалізаційні процеси значно впливають на динаміку вітчизняної економіки, але найсуттєвішого впливу зазнає сільське господарство та його основні галузі – рослинництво і тваринництво. Без перебільшення можна стверджувати, що основним стрижнем, на якому формуються сільськогосподарське виробництво та його інфраструктура, є зернове господарство [4, с. 13]. Саме виробництво зерна в Україні традиційно тривалий історичний період посідає одне з основних місць у розвитку сільського господарства як галузі, якій належить пріоритетне значення в забезпеченні продовольчої безпеки країни, слугує сировинною базою для виготовлення ряду промислових товарів, належить до важливих джерел створення кормових ресурсів для розвитку тваринництва, має визначальну роль у формуванні експортних поставок продовольчих товарів держави. Це зумовлюється наявністю сприятливих ґрунтово-кліматичних і соціальних умов для розвитку зернового господарства, вигідним геополітичним розташуванням країни на європейському континенті. Україна належить до провідних держав-зерновиробників світу [4, с. 16].

Тому розв'язання продовольчої проблеми в Україні найбільше залежить від ефективності функціонування зернопродуктового підкомплексу, що є важливою складовою частиною АПК країни, найбільшою мірою визначає рівень забезпечення населення зерном і продуктами його переробки, а також соціально-економічну ситуацію в країні [5, с. 51]. З урахуванням цього проаналізуємо динаміку виробництва зерна та його ефективності у сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області. Так, у структурі посівних площ основних сільськогосподарських

культур найбільшу частку займають посівні площі зернових культур. Їх питома вага 2005 р. становила 64,90% (451,1 тис. га) усієї посівної площі, 2006 р. – 62,13% (433,9 тис. га), 2007 р. – 61,53% (441,8 тис. га), 2008 р. – 64,08% (488,0 тис. га), 2009 р. – 63,90% (477,6 тис. га).

2009 року у господарствах Тернопільської області уся посівна площа становила 747,4 тис. га, з них 477,6 тис. га або 63,90% припадає на зернові культури, ріпак – 73,5 тис. га або 9,83%, картоплю – 57,1 тис. га або 7,64%, цукрові буряки – 37,9 тис. га або 5,07%, овочі відкритого ґрунту – 9,0 тис. га або 1,20% і на соняшник – лише 5,5 тис. га або 0,74%. Такий стан можна пояснити тим, що зернові культури менш трудомісткі й не вимагають додаткових витрат. Протягом 2005-2009 рр. загалом спостерігається збільшення посівних площ зернових культур на 26,5 тис. га (5,87%) і 2009 року вони становили 477,6 тис. га. З них посівні площі озимих зернових збільшились на 6,5 тис. га (3,26%) і 2009 року становили 205,9 тис. га (у тому числі пшениці збільшились на 7,4 тис. га (4,03%), ячменю – на 4,3 тис. га (126,47%) і 2009 р. становили 191,2 тис. га і 7,7 тис. га відповідно); ярих зернових – на 20 тис. га (7,96%) і 2009 року становили 271,7 тис. га (у тому числі ячменю – на 11,3 тис. га (9,79%), кукурудзи – на 23,0 тис. га (65,71%) і 2009 року становили 126,7 тис. га і 58,0 тис. га відповідно). Поряд з цим відбулося зменшення посівних площ: жита – на 5,9 тис. га (45,74%), пшениці ярої – 2,7 тис. га (5,19%), вівса – 2,7 тис. га (21,77%), гречки – 0,9 тис. га (5,03%), зернобобових – на 7,9 тис. га (46,15%) і 2009 року становили 7,0 тис. га; 49,3 тис. га; 9,7 тис. га; 17,0 тис. га і 10,7 тис. га відповідно.

У підприємствах Тернопільської області протягом останніх п'яти років бачимо зростання урожайності зернових культур на 10,0 ц/га або 42,37%. Протягом досліджуваного періоду урожайність озимих зернових зросла на 13,5 ц/га (57,2%) і 2009 р. становила 37,1 ц/га (у тому числі урожайність пшениці зросла на 13,6 ц/га (56,2%), жита – 2,1 ц/га (26,14%), ячменю – 13,6 ц/га (61,26%)), ярих зернових – на 7,2 ц/га (30,51%) і 2009 р. становила 30,8 ц/га (у тому числі пшениці урожайність пшениці зросла на 4,1 ц/га (18,98%), ячменю – 4,7 ц/га (21,08%), вівса – 0,7 ц/га (3,91%), кукурудзи – 13,3 ц/га (32,84%), проса – 3,1 ц/га (50,00%), гречки – на 0,4 ц/га (5,80%)). При цьому за досліджуваний період урожайність зернобобових знизилась на 23,2 ц/га (51,90%) і 2009 р. становила 21,5 ц/га.

Виробництво зернових культур у підприємствах Тернопільської області протягом 2005-2009 рр. характеризується досить помітним збільшенням: валовий збір зернових збільшився на 529,1 тис. т або 50,64%. Так, за цей період валовий збір озимих зернових зріс на 292,9 тис. т або 63,18% (у тому числі пшениці – на 278,9 тис. т або 63,85%, ячменю – на 20,1 тис. т або 271,62%), ярих зернових – на 236,2 тис. т або 40,64% (у тому числі пшениці – на 12,9 тис. т або 11,59%, ячменю – на 83,4 тис. т або на 32,93%, кукурудзи – на 167,3 тис. т або 121,14%). Зменшення валового збору простежується по таких культурах: жита – на 6,1 тис. т або 31,44%, вівса – на 3,8 тис. т або 17,59%, гречки – на 0,3 тис. т або на 2,59%, зернобобових – на 23,2 тис. т або 51,90% (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка валового збору зернових культур у підприємствах
Тернопільської області, 2005-2009 рр.**

Види продукції	Валовий збір, тис. т					Відхилення (+, -) 2009 р. до 2005	
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	абсолютне, тис. т	відносне, %
Озимі зернові	463,6	367,3	441,4	710,9	756,5	292,9	63,18
у тому числі пшениця	436,8	351,8	423,4	676,1	715,7	278,9	63,85
жито	19,4	13,2	11,5	17,5	13,3	-6,1	-31,44
ячмінь	7,4	2,3	6,5	17,3	27,5	20,1	271,62
Ярі зернові	581,2	537,9	684,1	887,1	817,4	236,2	40,64
у тому числі пшениця	111,3	106,1	120,9	129,2	124,2	12,9	11,59
ячмінь	253,3	242,5	276,8	368,0	336,7	83,4	32,93
овес	21,6	15,2	15,1	18,5	17,8	-3,8	-17,59
кукурудза на зерно	138,1	126,0	227,3	335,8	305,4	167,3	121,14
просо	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	-	-
гречка	11,6	9,8	12,5	12,8	11,3	-0,3	-2,59
зернобобові	44,7	37,9	31,0	22,5	21,5	-23,2	-51,90
Всього	1044,8	905,2	1125,5	1598,0	1573,9	529,1	50,64

Таке збільшення валових зборів зернових культур протягом останніх п'яти років відбулося як за рахунок збільшення розміру посівних площ, так і за рахунок підвищення їх врожайності. За рахунок підвищення урожайності озимих зернових 2009 р. порівняно з 2005 на 13,5 ц/га валові збори зросли на 270,6 тис. т (у тому числі валовий збір пшениці збільшився 253,0 тис. т, жита – 2,6 тис. т, ячменю – на 10,4 тис. т); за рахунок підвищення урожайності ярих зернових на 7,2 ц/га валові збори зросли на 176,2 тис. т (у тому числі валовий збір пшениці збільшився на 17,7 тис. т, ячменю – 54,2 тис. т, вівса – 0,4 тис. т, кукурудзи – 70,5 тис. т, гречки – на 0,1 тис. т). Разом з тим із зниженням урожайності зернобобових на 3,9 ц/га валовий збір зменшився на 4,7 тис. т (табл. 2).

Таблиця 2

**Вплив факторів на валовий збір зернових культур у підприємствах
Тернопільської області, 2005-2009 рр.**

Види продукції	Посівна площа, тис. га		Урожайність, ц/га		Валовий збір, тис. т			Відхилення (+,-) від 2005 року, тис. т.		
	2005 р.	2009 р.	2005 р.	2009 р.	2005 р.	умовн о	2009 р.	всього	у т.ч. за рахунок	
									площі	урожайності
Озимі зернові	199,4	205,9	23,6	37,1	463,6	485,9	756,5	292,9	22,3	270,6
у тому числі пшениця	183,1	191,2	24,2	37,8	436,8	462,7	715,7	278,9	25,9	253,0
жито	12,9	7,0	15,3	19,3	19,4	10,7	13,3	-6,1	-8,7	2,6
ячмінь	3,4	7,7	22,2	35,8	7,4	17,1	27,5	20,1	9,7	10,4
Ярі зернові	251,7	271,7	23,6	30,8	581,2	641,2	817,4	236,2	60,0	176,2
у тому числі пшениця	52,0	49,3	21,6	25,7	111,3	106,5	124,2	12,9	-4,8	17,7
ячмінь	115,4	126,7	22,3	27,0	253,3	282,5	336,7	83,4	29,2	54,2
овес	12,4	9,7	17,9	18,6	21,6	17,4	17,8	-3,8	-4,2	0,4
кукурудза на зерно	35,0	58,0	40,5	53,8	138,1	234,9	305,4	167,3	96,8	70,5
гречка	17,9	17,0	6,9	7,3	11,6	11,7	11,3	-0,3	-0,4	0,1
зернобобові	11,7	10,7	24,5	20,6	44,7	26,2	21,5	-23,2	-18,5	-4,7
Всього	451,1	477,6	23,6	33,6	1044,8	1127,1	1573,9	529,1	82,3	446,8

За рахунок збільшення посівної площі озимих зернових 2009 р. порівняно з 2005 на 6,5 тис. га валовий збір збільшився на 22,3 тис. т (у тому числі валовий збір пшениці збільшився на 25,9 тис. т, ячменю – на 9,7 тис. т); за рахунок збільшення посівної площі ярих зернових на 20,0 тис. га валовий збір збільшився на 60,0 тис. т (у тому числі валовий збір ячменю збільшився на 29,2 тис. т, кукурудзи – на 96,8 тис. т). Водночас із зменшенням посівної площі валовий збір знижується: при зменшенні посівної площі жита на 5,9 тис. га валовий збір зменшився на 8,7 тис. т; пшениці ярої на 2,7 тис. га – на 4,8 тис. т; вівса на 2,7 тис. га – на 4,2 тис. т; гречки на 0,9 тис. га – на 0,4 тис. т; зернобобових на 1,0 тис. га валовий збір зменшився на 18,5 тис. т.

Головним завданням підприємств є постійне збільшення виробництва сільськогосподарської продукції. При цьому таке збільшення повинне супроводжуватись підвищенням економічної ефективності виробництва продукції, тобто на кожну одиницю виробленої продукції має затрачатися дедалі менше уречевленої та живої праці. З урахуванням цього проаналізуємо показники економічної ефективності виробництва зернових культур у господарствах Тернопільської області (табл. 3).

Таблиця 3

**Рівень економічної ефективності виробництва зерна в підприємствах
Тернопільської області, 2005-2009 рр.**

Показники	Валовий збір, тис. т					Відхилення (+, -), 2009 р. до 2005 р.	
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	абсолютне	відносне, %
Реалізація, тис. т	483,0	450,3	579,3	800,3	1171,2	688,2	142,4
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	212230,2	235642,5	374343,6	586299,7	879805,4	211747,2	314,5
Собівартість 1 ц реалізованої продукції, грн.	43,9	52,5	64,62	73,2	75,12	31,1	70,9
Прибуток (збиток), тис. грн.	6366,9	15552,4	147491,4	127813,3	153086,1	146719,2	2304,4
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 ц продукції, грн.	1,3	3,4	25,4	15,9	13,0	11,7	790,1
Прибуток (збиток) у розрахунку на 1 га посіву, грн.	14,1	35,8	333,8	261,9	320,5	306,4	2171,6
Рівень рентабельності (збитковості), %	3,0	6,6	39,4	21,8	17,4	14,4	-

З даних, наведених в таблиці 3, видно, що в підприємствах Тернопільської області протягом 2005-2009 рр. рівень економічної ефективності виробництва зерна підвищився. Зокрема, за цей період рівень рентабельності зріс на 14,4%, прибуток – на 146719,23 тис. грн., прибуток у розрахунку на 1 ц продукції – на 11,75 грн., прибуток у розрахунку на 1 га посіву – на 306,42 грн.

Висновки. Таким чином, виробництво зерна та його ефективність в підприємствах Тернопільської області протягом останніх п'яти років характеризується позитивними зрушеннями, про що свідчить збільшення валового збору (на 50,64%), зростання урожайності (на 42,37%), підвищення прибутку (більше ніж у 20 разів) та рівня рентабельності (на 14,4%).

Підвищення економічної ефективності зернового виробництва передбачає збільшення виробництва і поліпшення якості зерна, забезпечення більшої сталості зернового господарства і ефективності використання його виробничих ресурсів. Основним напрямом подальшого розвитку зернового господарства є інтенсифікації виробництва зерна на основі внесення оптимальної кількості органічних і мінеральних добрив, розширення посівів високоврожайних сортів і гібридів, впровадження комплексної механізації, інтенсивних та індустріальних технологій, застосування прогресивних форм організації і оплати праці з урахуванням кінцевого результату. Велике значення має внесення оптимальних доз добрив. Інтенсифікація зернового господарства неможлива без комплексної механізації виробництва зерна. Вона є основою впровадження інтенсивних та індустріальних технологій вирощування зернових культур і забезпечує зростання продуктивності праці при виробництві зерна.

Список використаних джерел

1. Засідання Бюро Президії Української академії аграрних наук з питання „Науково-методичне забезпечення оцінки технології виробництва кормів і норм годівлі тварин” // [Електронний ресурс: Джерело доступу: <http://www.uaan.gov.ua/news/>].
2. Дані Головного управління Державного комітету статистики України у Хмельницькій області [Електронний ресурс. Джерело доступу: http://www.statbrd.ic.km.ua/ukr/statinf/sg/scrspps_r.html].
3. Руда О.Л. Оцінка структурних зрушень у зерновій галузі регіону // Економіка АПК. – 2009. – № 11. – С. 46-49.
4. Свояченко М. Зерно України: стратегія розвитку, ринки збуту, продовольча та енергетична безпека // НСПУ. – 2008. – № 7-8. – С. 11-14.

5. Тихоненко О.В. Економічна ефективність використання транспортних засобів при збиранні зерна // Економіка АПК. – 2009. – № 11. – С. 49-52.

Аннотація. Исследовано производство зерновых культур, рассмотрено их динамику, потребность и перспективные направления развития отрасли. Выявлены основные факторы, влияющие на валовые сборы зерна в Тернопольской области.

Ключевые слова: производство зерна, влияние факторов, экономическая эффективность, зерно.

Annotation. The state of production of grain-crops is probed in the article, their dynamics, necessity and perspective directions of development of industry, is considered. Basic factors which influence on gross collections of grain in the Ternopil area are set.

Keywords: production of grain, influence of factors, economic efficiency, grain.

УДК 338.43:006.03:339.923:006.3.3/8

О.Л. Бурляй, А.О. Харенко, кандидати економічних наук, доценти Уманського національного університету садівництва

ГАРМОНІЗАЦІЯ СТАНДАРТІВ ПРОДУКЦІЇ САДІВНИЦТВА ДО ВИМОГ ЄС

Аналізуються стандарти якості на продукцію садівництва в Україні та країнах ЄС в контексті прагнення вступу нашої країни до даної організації.

Ключові слова: продукція садівництва, Євросоюз, органічна продукція, галузеві стандарти.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Потенціал аграрного сектору економіки в умовах набуття Україною членства в СОТ та майбутніх євроінтеграційних перспектив певною мірою оцінюється з позицій забезпечення та гарантування стандартів якості агропродовольчої продукції. Досвід Європейського Союзу свідчить, що питання якості продукції є домінуючою проблемою для всіх країн-членів і найбільше – для претендентів на вступ до ЄС [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичні та практичні аспекти побудови і функціонування систем управління якістю продукції, впровадження методів з удосконалення систем якості на підприємствах АПК, підвищення конкурентоспроможності їх діяльності постійно знаходять своє висвітлення як в зарубіжних, так і у вітчизняних наукових публікаціях. Про це йдеться у працях М. Долишнього, П. Лайка, М. Бабієнка, П. Калити, М. Проданчука, С. Мельничука, М. Мельничука, В. Ткаченка, О. Строкової, О. Фурдичка, М. Трейсі, М. Бачетта, В. Керкеса, З. Драбека, Штефана фон Крамона-Таубадела, Х. Хокманна та ін.

Разом з тим у політиці якості в контексті євроінтеграційних перспектив невирішеними залишаються питання стратегічного управління якістю, заснованому, по-перше, на задоволенні потреб споживача та, по-друге, на мотивації сільськогосподарських працівників до якісно і ефективно виконаної роботи. Дані питання потребують створення необхідних умов для обов'язкової і поступової гармонізації національних стандартів до міжнародних та європейських. Справедливість зазначеного підтверджується суттєвими змінами, що відбуваються в рамках Спільної аграрної політики (САП) ЄС. Основний акцент реформ зроблено на необхідності дотримання фермерами європейських стандартів щодо збереження природи, безпеки продуктів харчування, здоров'я тварин та підтримки землі в належному стані, за що вони і отримуватимуть прямі виплати з бюджету Євросоюзу. Тобто ключовим елементом модернізації САП, починаючи з 2006 р., стає заохочування якості, а не кількості [2].

Метою дослідження є порівняння вітчизняних та європейських стандартів на плодючість продукції і визначення напрямів щодо їх подальшої гармонізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна політика України в сфері стандартизації реалізується шляхом використання національних стандартів (ДСТУ), міждержавних стандартів, успадкованих від СРСР (ГОСТ), гармонізованих до ЄС (ДСТУ ЕМ) та до міжнародних (ДСТУ І50). Таким чином, склалася складна, непрозора, трирівнева система